

ความเป็นมาของปัญหา

สังคมอินเดียตั้งแต่ปลายสมัยยุคเวทเป็นต้นมา มีลักษณะสังคมแบ่งเป็นสี่วรรณะ วรรณะแรกได้แก่ วรรณะพราหมณ์ บุคคลในวรรณะนี้เป็นผู้ทำพิธีทางศาสนา คือ ติดต่อกับเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เพื่อบันดาลความสำเร็จให้แก่สังคมของตน บุคคลในวรรณะที่สองได้แก่ กษัตริย์หรือนักรบ มีหน้าที่ต่อสู้กับศัตรูของชุมชนของตน เนื่องจากชาวอารยันต้องต่อสู้กับศัตรูอยู่ตลอดเวลา นักรบจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อสังคมของตนในระดับสูง ผู้ที่มีความสามารถในบรรดานักรบเหล่านี้มักได้รับเลือกตั้งให้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำของชุมชน ซึ่งต่อมาได้สถาปนาตนเองเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนบุคคลในวรรณะที่สามคือ แพศย์หรือไวยาศยะ ซึ่งได้แก่ชาวเมืองผู้ทำอาชีพต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และมีส่วนในการเลี้ยงดูบุคคลในวรรณะพราหมณ์และกษัตริย์ด้วย อาชีพของบุคคลในวรรณะแพศย์คงจะได้แก่การเลี้ยงสัตว์ เพราะสังคมอารยันเป็นสังคมเร่ร่อน จึงต้องมีการย้ายถิ่นฐานบ้านเรือนไปหาแหล่งที่อุดมสมบูรณ์กว่าอยู่เป็นประจำ นอกจากการเลี้ยงสัตว์แล้ว บุคคลในวรรณะแพศย์ก็อาจทำอาชีพอื่น ๆ อีก เช่น ทอผ้า เป็นช่างไม้ ช่างตีเหล็ก เป็นต้น และเมื่อชาวอารยันเริ่มตั้งถิ่นฐานถาวรแล้ว อาชีพของแพศย์ก็คงรวมทั้งการกสิกรรมด้วย ส่วนวรรณะที่สี่คือ ศูทร มีหน้าที่รับใช้บุคคลในสามวรรณะแรก ¹

¹ Emile Senart, Caste in India, trans. by E. Denison Ross (Delhi : Datta Book Center, 1930), pp. 90 - 114.

Ganga Prasad Upadhyaya, Vedic Culture (Delhi : Sarvadeshika Arya Pratinidhi Sabha, 1949), pp. 165 - 184.

ต้นเค้าของการแบ่งบุคคลในสังคมอินเดียเป็นสี่วรรณะนั้น เป็นเรื่องที่ต่องสันนิษฐานจากข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจจะรวบรวมได้จากวรรณคดี บทปुरुชสูกตะ (RV.10.90) กล่าวว่ พรหมณ์เกิดจากปากของปุรุชะ ราชันยะ (ซึ่งคงจะหมายถึงบุคคลในวรรณะกษัตริย์) เกิดจากแขน แพศย์เกิดจากขา และศูทรเกิดจาก "เท้าทั้งสองของปุรุชะ" ¹

เมื่อพิจารณาคำว่า "เท้าทั้งสอง" ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำนี้จะหมายความว่ ศูทรเป็นผู้ที่รองรับวรรณะอื่น ๆ อีกสามวรรณะ หรือผู้ประพันธ์อาจจะจงใจแสดงความคิดว่ศูทรมีฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่าบุคคลในสามวรรณะแรกก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ฤคเวทก็ไม่ได้กล่าวถึงศูทรชัดเจนมากนัก ในสมัยต่อ ๆ มาวรรณคดีพระเวทอื่น ๆ มีข้อความที่แสดงให้เห็นฐานะทางสังคมของศูทรได้แจ่มชัดมากขึ้น คือ ศูทรมีชีวิต

¹ RV. 10.90.12.

...padbhyāṃ śūdro ajāyata //

F. Max Muller ed. The Hymns of the Rgveda, 3d.ed.

(Varanasi. The Chowkhamba Sanskrit Series Office, 1965), II :

ความเป็นอยู่และฐานะทางกับบุคคลในสามวรรณะแรกมาก¹ และเมื่อเวลาผ่านไป
 ศูทรก็ยังมีฐานะตกต่ำลง เหตุผลที่วรรณะศูทรต้องมามีฐานะตกต่ำลงเช่นนี้ ไม่มีปรากฏ
 ในคัมภีร์เล่มใดโดยเฉพาะ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวทั้งหมดของวรรณะ
 ศูทร ตั้งแต่คัมภีร์พระเวทลงมาจนกระทั่งถึงคัมภีร์ธรรมสูตรต่าง ๆ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องราวของวรรณะศูทร คือ ประวัติความเป็นมา ชีวิต
 ความเป็นอยู่ การอาชีพ การมีส่วนร่วมในศาสนา การแต่งงาน อุดมคติในการดำเนิน
 ชีวิต ตลอดจนฐานะในสังคมตั้งแต่สมัยฤคเวทจนกระทั่งถึงสมัยธรรมสูตร

¹
 TS. 7.1.1.6.

A.B. Keith trans. The Veda of the Black Yajus School
Entitled Taittiriya Sanhita. The Harvard Oriental Series.
 Vol. 18 - 19, 2d.iss. (Delhi : Motital Banarsidass, 1967),
 p. 558.

AB. 7.29.

Pandit Satyavrata Samasrami ed. Aitareya Brahmana
 (Calcutta : The Asiatic Society of Bengal, 1896), p. 138.

SB. 14.1.1.31.

Albrecht Weber, ed. The White Yajurveda, Part II The
Satapatha Brahmana (London : William and Norgate, 1855), p.1023.

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยอยู่ในสมัยพระเวท ซึ่งถือตามมติของ อาร์เทอร์ เอ. แมคโคเนล (Arthur A. Macdonell) นักภารตวิทยาชาวอังกฤษ ผู้มีชื่อเสียงผู้กำหนดระยะเวลาของสมัยพระเวทอยู่ในระหว่างปี 1500 - 200 ปีก่อนคริสตกาล ¹

ในสมัยพระเวทนี้ มีวรรณคดีที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงอารยธรรมของอารยัน เกิดขึ้น ซึ่ง อาร์เทอร์ เอ. แมคโคเนล ได้แบ่งออกเป็นสามช่วง ตามแนวของ ฟรีดริช แมกซ์ มุลเลอร์ (Friedrich Max Müller) คือ ช่วงแรกได้แก่ คัมภีร์พระเวททั้งสี่ ช่วงที่สองคือ คัมภีร์พราหมณะ ซึ่งรวมทั้งอาร์ณยกะและอุปนิษัท และช่วงที่สามคือ คัมภีร์สุทร ²

วรรณคดีช่วงแรกได้แก่ คัมภีร์สังหิตาของพระเวททั้งสี่ มีฤคเวท ยજุรเวท สามเวท และอถรรพเวท

คัมภีร์ฤคเวท เป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยบทสวดสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้า แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง คัมภีร์ยજุรเวท ว่าด้วยบทสวดที่ใช้ในการทำพิธีบวงสรวง และวิธีการประกอบพิธี แต่งเป็นคำประพันธ์ทั้งประเภทร้อยกรองและร้อยแก้ว ส่วนคัมภีร์สามเวท เป็นคัมภีร์ที่พราหมณ์ได้นำเอาบทสวดในคัมภีร์ฤคเวทมาเรียงลำดับเสียใหม่ เพื่อใช้ในการทำพิธีบวงสรวงควยน้ำโสม และสวดเข้ากับทำนอง ส่วนคัมภีร์อถรรพเวท

1

Arthur A Macdonell, A History of Sanskrit Literature, 2d. Indian ed. (Delhi : Motital Banarsidass, 1971), p. 7.

2

Ibid., pp. 24, 26, 28, 29.

เป็นคัมภีร์ที่สวดสรรเสริญอำนาจธรรมชาติต่าง ๆ เพิ่มเติมจากที่สวดสรรเสริญพระผู้
เป็นเจ้า บางส่วนของคัมภีร์หรือสรรพเวทนี้จะมีลักษณะคล้ายกับคัมภีร์ฤคเวทโดยทั่วไป
แต่บางส่วนนั้นมีลักษณะแตกต่างออกไปอย่างมาก เพราะมีการสวดสรรเสริญอำนาจ
ของธรรมชาติที่อยู่รอบตัวว่ามีอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บและ
สามารถถดถอยกาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นได้

คัมภีร์ฤคเวทที่ตกทอดมาถึงปัจจุบันมีสาขาเดียว คือ ศากลสาขา (Śākalaśākhā)
และเรียกกันโดยทั่วไปว่า ฤคเวทสังหิตา ส่วนคัมภีร์ยજุรเวทที่มีอยู่ในปัจจุบัน แบ่งเป็น
สองสำนัก คือ มียจุรเวทดำ (kṛṣṇa yajurveda) และยจุรเวทขาว (śukla
yajurveda) คัมภีร์ยจุรเวทดำประกอบด้วย คัมภีร์โตตติรียสังหิตา ฤคสังหิตาและไมตรายณสังหิตา
ส่วนคัมภีร์ยจุรเวทขาวประกอบด้วย คัมภีร์วาชสเนยสังหิตา ส่วน
คัมภีร์สามเวทมีเพียงฉบับเดียว และคัมภีร์พระเวทเล่มสุดท้ายหรือคัมภีร์อถรรพเวทนั้น
ที่แพร่หลายก็มีเพียงคัมภีร์เดียวเช่นกัน

วรรณคดีพระเวทช่วงที่สอง ได้แก่ คัมภีร์พราหมณะ ซึ่งเป็นวรรณคดีร้อยแก้ว
ที่พราหมณ์เขียนขึ้นเพื่ออธิบายคัมภีร์พระเวททั้งสิ้น รวมทั้งกฎเกณฑ์ในการทำพิธี คัมภีร์
พระเวทแต่ละสังหิตาจะมีคัมภีร์พราหมณะอธิบายเป็นชุด ๆ ไป เช่น คัมภีร์ฤคเวท-
สังหิตา มีคัมภีร์โธตเรยพราหมณะ และเกาปีตติกพราหมณะเป็นคำอธิบาย คัมภีร์โตตติ-
รียสังหิตา มีคัมภีร์โตตติรียพราหมณะเป็นคำอธิบาย ทั้งนี้เป็นต้น คัมภีร์พราหมณะที่เป็น
ที่ยกย่อง คือ คัมภีร์ศตปถพราหมณะ ซึ่งเป็นพราหมณะของคัมภีร์วาชสเนยสังหิตา

ในวรรณคดีพระเวทช่วงที่สองนี้ มีคัมภีร์สำหรับผู้ที่อยู่ในป่าใช้ศึกษาเจ้าเรียน
เรียกว่า อารณยกะ และมีคัมภีร์เกี่ยวกับปรัชญาซึ่งอธิบายความเป็นมาของมนุษย์และ

จักรวาล เรียกว่าอุปนิษัต 1 ซึ่งถือเป็นแนวความคิดทางปรัชญาที่มีชื่อเสียงมาก คัมภีร์อุปนิษัตที่เป็นรู้จักกันดีได้แก่ พุทธทวารวญยกอุปนิษัต ฉานโทกยอุปนิษัต เกนอุปนิษัต และไมตรีอุปนิษัต เป็นต้น คัมภีร์สังหิตา พราหมณะ อารวญยกะ และอุปนิษัต ถือว่าเป็นคัมภีร์ที่พราหมณ์นำมาประกาศหรือศึกษาได้ยินได้ฟังมาจากพระผู้เป็นเจ้าโดยตรง จึงเรียกว่าเป็นคัมภีร์ศรุตี 2

วรรณคดีพระเวทช่วงที่สาม และถือเป็นช่วงสุดท้ายของวรรณคดีพระเวท คือ คัมภีร์สุตฺร ซึ่งแบ่งได้เป็นสองประเภทตามลักษณะที่มา คือ คัมภีร์สุตฺรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคัมภีร์ศรุตี เรียกว่าเศรตาสุตฺร ส่วนคัมภีร์ที่ประพันธ์ขึ้นโดยถือเอาความทรงจำหรือประเพณีเป็นหลัก เรียกว่าคัมภีร์สมาตฺสฺตฺร ซึ่งยังแยกออกไปอีกเป็นสองประเภท คือ คฤหยสุตฺร และชรรมสุตฺร 3

คัมภีร์สุตฺรเหล่านี้บางทีก็ถือเอาตามเนื้อหาเป็นประมาณ คือ คัมภีร์ที่เขียนขึ้นเพื่อใช้ในการประกอบพิธี เรียกว่า กัลปสุตฺร แต่ถ้ามุ่งเพื่อระเบียน ประเพณี หรือกฎหมายของสังคมหรือชุมชนเรียกว่า ชรรมสุตฺร อนึ่ง คัมภีร์กัลปสุตฺรยังแยกได้เป็นสองประเภท คือ คัมภีร์สุตฺรที่เกี่ยวข้องกับพิธีที่ต้องใช้กองไฟศักดิ์สิทธิ์ ตั้งแต่สามกองขึ้นไป และพราหมณ์เป็นจำนวนมากในการประกอบพิธีเรียกว่า เศรตาสุตฺร ส่วนคัมภีร์

¹ Macdonell, A History of Sanskrit Literature, p. 28.

² Ibid., p. 30

³ Ibid., p. 31.

ที่กล่าวถึงพิธีที่ประกอบขึ้นภายในบ้าน โดยพอบ้านเป็นผู้กระทำร่วมกับภรรยาของตน เรียกว่า คฤหยสูต¹

หลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในงานวิจัยมาจากคัมภีร์สังหิตา ได้แก่ ฤคเวทสังหิตา ยજุรเวทสังหิตา (ซึ่งแยกเป็น ไตตติรียสังหิตา วาขสเนยสังหิตา ไมตรายณีสังหิตา และการุณสังหิตา) และอถรรพเวทสังหิตา คัมภีร์พราหมณะ ได้แก่ ไอกเรยพราหมณะ เกาศีตทิพราหมณะ ศตปถพราหมณะ ไตตติรียพราหมณะ และปัญจ-
วิงศพราหมณะ คัมภีร์อุปนิษัต ได้แก่ พุทท์ทวารัณยกอุปนิษัต ฉานโทคยอุปนิษัต และ
ไมตรีอุปนิษัต ส่วนคัมภีร์สูต¹ ได้แก่ กาศยายนเศราคสูต¹ ทราหยายณเศราคสูต¹
อาศวลายนคฤหยสูต¹ ขาติรคฤหยสูต¹ ปารัสกรคฤหยสูต¹ ศางขายนคฤหยสูต¹
อาบีสตัมพชรรมสูต¹ เคาตมชรรมสูต¹ เพาชายนชรรมสูต¹ และวาสิษฐชรรมสูต¹

อย่างไรก็ดี คัมภีร์ของพราหมณ์ประพันธ์ขึ้นเพื่อรับใช้ผู้ที่มีอำนาจในสังคม คือ บุคคลในวรรณะพราหมณ์และกษัตริย์ ดังนั้น จึงมีข้อความกล่าวถึงศูทรอยู่ไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงนำเอาหลักฐานทางฝ่ายพระพุทธรศาสนาที่กล่าวถึงเรื่องราวในระยะเวลาใกล้เคียงกับคัมภีร์สูต¹ ของฝ่ายพราหมณ์ คือ พระไตรปิฎกมาประกอบการวิจัยด้วย ทั้งนี้ เพราะหลักฐานทางฝ่ายพระพุทธรศาสนาก็ถือว่าใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงถึงสภาพสังคมในสมัยนั้นได้

¹ Macdonell, A History of Sanskrit Literature, pp. 30 - 31.

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณะศูทร ในสมัยพระเวทจากคัมภีร์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมทั้งจากพระไตรปิฎก โดยพยายามใช้ต้นฉบับภาษาบาลีและสันสกฤตเท่าที่จะทำได้¹ นอกจากนี้ ยังได้อาศัย เอกสารต่าง ๆ ที่นักปราชญ์ของอินเดียและต่างประเทศได้รวบรวมเรียบเรียงขึ้นใน สมัยหลังคัวย ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นมาวิเคราะห์ และเรียบเรียงเป็นขั้นตอน เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนฐานะทางสังคมของวรรณะศูทร

ในการอ้างอิงหลักฐานในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตอนที่มีความสำคัญ ผู้วิจัยได้ยก ข้อความภาษาบาลีและสันสกฤตมาประกอบคัวย เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการพิจารณา เปรียบเทียบเนื้อความและการตีความ ส่วนการแปลข้อมูลที่เป็นภาษาบาลีสันสกฤตและ อังกฤษ ผู้วิจัยใช้วิธีแปลโดยอรรถ

ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้จะให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวรรณะศูทรอันจะเป็นราก- ฐานแก่การศึกษาสภาพสังคม วัฒนธรรม และการเมือง ของอินเดียในสมัยต่อ ๆ มา จนกระทั่งปัจจุบัน นอกจากนี้ วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ย่อมจะแสดงให้เห็นว่า การศึกษา ภาษาและวรรณคดีบาลีและสันสกฤตอันเป็นภาษาเก่าแก่นับพันปีมิใช่ เป็นสิ่งล้าสมัย แต่ เป็นสิ่งที่ช่วยคลี่คลายปัญหาการแบ่งชั้นวรรณะของสังคมในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีใน หลายกรณี

¹ อย่างไรก็ตาม เมื่อคัมภีร์สันสกฤตไม่อาจจะหาใช้ได้ ผู้วิจัยก็จำเป็นต้อง อาศัยต้นฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษที่นักปราชญ์ตะวันตกจัดทำขึ้น เป็นเอกสาร ประกอบ การค้นคว้า